

[Transcript] Forklart / «Den kurdiske reven» tar svensk narkokrig til nye høyder

Hvis du setter deg i bilen i Stockholm-centrum og kjører en halvtimme nordvest, så kommer du til et rolig rekkusområde.

I Hesselby er det gule, vite og blå rekkus i en liten grend, med grønne hageflekker og en lekeplass mellom rekkene.

Og midt på natta, nå nylig, ligger folk i rekkusene og sover.

Og så, en kraftig eksplosjon blåser ut vinduer og ødelegger fasader.

Et hus står igjen med et stort hulltvers igjen om huset, et stort krater mitt i rekkus i dyl.

En mann blir lettere skadet i eksplosjon. En astralsk nabo som vi møter utenfor huset senere, må nå flytte ut fordi huset ikke lenger er trygt etterskadende.

Og det at eksplosjonen skjer akkurat her, i det rolig rekkus-nabolaget, blir knyttet til en ny utvikling i den svenske volsbølgen.

En bølge som har skylt inn over Stockholm siden rommjula.

Mitt i rusningstrafikken skjøtes en mann i 25-årsalderen igjel.

På morgonen hittade politen en skottskadet mann her i Rinkeby.

En mann har skjøt its igjel i Södra Stockholm.

Nå frykter politiet at den nye grense er krysset når de kriminelle går løs på fiendens slekninger.

Og her hjemme frykter de at utviklingen kan komme hit.

Du er på forklart fra Aftenposten og jeg heter David Vekoni. I dag er det mandag 27. mars.

De siste måneder har det vært skyteepisodene nesten hver dag i Stockholm.

Vi ser at opp og dofferen og gjerningspersonene blir yngre og yngre.

Det er som regel 10-åringer. Nå er det bare 13-14 år.

Og vi ser at de har kraftigere våpen.

Ingenborg Mo er utenriksjournalist her i Aftenposten og jobber mye med Sverige.

Der har det lenge vært utfordringer med kriminelle gjenger, men den siste tiden har det eskalert.

Den siste voldspulgen startet i første juledag.

Da var den mann som ble drept i forstaden Rinkeby.

Han skal ha koblinget til drapet på den kjente rapperen Einar som ble drept i 2021.

Rapperen Einar har skjuttits til døds i...

Var Einar Sveriges mest populære i sin kjange.

Innan han altså skjøtt jæl innat 19 år gammel.

Da Einar ble drept, så ble det knyttet til et oppgjør i gjengmiljø.

Det har vi laget en egen episode om, som du kan søke opp der du hører podcast.

Og nå i Romula, december 2022, så ble altså en mann med koblinger til den saken drept.

Og da var det igang.

Man tror at det som skjedde første juledag førte til flere heven aksjoner.

Blant annet ble det plassert ut sprengstoff ved trappoppgangen til en annen person, som hadde figurert i etterforskning av Einar Drape.

Men det vi har sett de siste måneder ser ut å være konflikter i flere gjengar samtidig.

Og en av karakterene som stadig duker opp i det svenske narkomarkedet er den kurdiske reven.

Og denne 36-årige mann som kalles kurdiske reven.

Den kriminelle lederen, den kurdiske reven.

Den kurdiske reven.

Han er en 36-årig fra Uppsala og er dømt for både narcoforbrytelser og vold.

Politiet mener at den kurdiske reven har blitt en av de største narco-smuglerne til Sverige.

[Transcript] Forklart / «Den kurdiske reven» tar svensk narkokrig til nye høyder

Han har prøvd å tiltale han igjen, men han er jo ikke i Sverige lenger.

For politiet mener at han sitter i utlandet og styrer det som skjer i Stockholm derfra.

Og voldspølgen som har pågått i Stockholm siden Romula har ført til kaos og at flere liv er gåttapt.

Men det kommer bare på toppen av en allerede dyster utvikling.

Sverige skyller seg ut negativt i Europa med at de har mange ganger flere skyttedrapp enn andre land.

Kriminalitetsspildet for øvrig, altså som gjelder økonomisk kriminalitet eller innbrudd eller andre ting.

Der skyller dem seg ikke ut.

Men selv i en middel stor svensk by som Sødertelje, som er på størrelse med drommen, så var det nesten like mange skyttedrapp som i London i fjord.

Og det her er jo noe politikere han snakker mye om nå.

Blant annet snakka statsminister Ulf Kristersson om det i sin hjuletale i fjord i december.

Mykke unge mennesker dødas og skadas, og det er også mykke unge mennesker som dødar og skader.

Men etter det har du bare tatt av.

Og nå i det siste så har det altså gått enda et steg videre fra det.

Genkriminaliteten har som regel rammer de som er med i gjengene, eller som har koblinget til kriminellemiljø.

Men nå har vi en ny utvikling som har skatt frykt både blant kriminelle og familien deres.

Nå ser du til at sprengninger og skytinger også rammer personer som er i slekt med eller kjenne de som er i gjengene.

Og dette er en ny måte å ramme hverandre på. Det er nytt i alfall i Sverige.

Ta rekkehuset i Hesseby for eksempel. I folkesvensket medier så bodde det en slektning av en rapper i huset,

og rappen hadde gått ut ikke lenge før å støtte den kuldiske reven.

En annen sak handler om en 25-åring som skulle ha vært med å skyte på et hus der slektning av en kuldiske reven bodde.

Så ble han etterlyst med navn og bilder på TV,

var noen timer senere så ringte noen på døra til faren hans i en annen forstat til Stockholm, og faren ble skutt og drept i angtreen.

Og dette måde at det er kopplat til en pågående konflikt i den kriminelle miljøen i Stockholm der vi har sett flere voldståte den senaste tiden.

Så dette har tatt konfliktnivå til et helt nytt nivå, og mange er veldig redde.

Men det kan faktisk gjøre at ting roer seg igjen.

Det du hørte her var Vegard som tok en treningsøkt på kontorsykel fra Ajåld-produkter mens han forberedte seg til dagens malmøte.

Gå inn på Ajåld-produkter enn nå for å finne ut hvordan du kan halde aktiv arbeidsverdagen samtidig som du får jobben gjort.

Ingenborg, du sa at Sverige var en særstilling når det gjelder skyte drap.

Hvorfor er det som er mer gjenge kriminalitet å drap der enn i alle naborlandene tilsammen?

Det er det mange som spør seg, og det finnes ikke et enkelt svar.

Jeg har snakket med mange eksperter om dette opp igjen om årene.

Men mange peker på høy-invandring og dårlig integrering som en viktig faktor.

[Transcript] Forklart / «Den kurdiske reven» tar svensk narkokrig til nye høyder

Og at man ikke har vært villig til å snakke om det og ta tak i det tidlig nok. Flertallet av både offre og gjerningsvenn har minoritetsbakgrunn. Mange bor i det man kaller utsatte områder som er pregafatt i de sosiale problemer utan forskap. Men så vet vi at andre land som har høy-invandring ikke har de samme problemene som Sverige. En annen faktor er at veldig få skytedrapene har blitt oppklart. Ingen vil vittne, selv om dem selv blir skutt på. Kanskje har man ikke satt inn nok politiet tidlig nok, og kanskje har ikke politiet de hvert høya som trengs for å få oppklart saken og tatt bakmennene. Og så er det også noen som tror at den siste utvikling av da kan forklare oss også om at det som egentlig var et gjennombrudd for politiet kan ha skapt en form for kaos. For i 2020 så gjorde politiet i Frankrike, Nedeland og Belgia et stort gjennombrudd. De klarte å knekke krypteringen til tjetstjenestene enkro tjetst og sky i CC. Og med det så fikk de tilgang til alt de kriminelle som brukte tjensten snakket om. Det de så var at veldig mye av det kunne knyttes til Sverige. Så de delte informasjon de hadde med svensk politi og også med norsk. Dette var jo et skattekiste for politiet. Og det gjorde at man kunne se hvem som gjorde ka i et miljø der ingen ville snakke med politiet. Og det har ført til at mange gjengeledere er ble tiltalt og dømt og havna i fengsel. Det var også gjennom dette materiale at politiet så hvilket drolle den kurdiske reven skal ha hatt. For før det, selv om man hadde blitt dømt, så så man vel ikke på han som en så stor fisk. Men selv om fengselene er full og mange blir tatt, så har jo volden økt. Man spekulerer i at det som har skjedd har skapt en form for maktfakum eller maktkamp. Fordi de ledere i de kriminelle nettverkene er borte eller i fengsel. Så det kan bare duksalt ha ført til mer kaos. Vi ser jo at terskelen for å skytte er blitt lavre. Men som man før skjøyt noen i knærne for å skade dem, så skytes det nå for å drepe. Men hva er det som gjøres nå da for å få boka med denne voldsbølgen? Akkurat nå så pågår det politi i Sverige kaldet en særskilt hendelse. Det uttrykker den bruken og det skjer ekstraordinære ting som naturkatastrofa, terrorangrep og andre ting som krever ekstraressurser. Så er man sent politifolk fra hele Sverige til Stockholm for å forslutte på voldsbølga. Og de har pågrepet hundrevis av personer og beslaglet masse våpen og sprengstof i det siste. Men forløpig har de ikke klart å bryte voldsbiralen. Og når de angreper på familien, så ser vi at politiet gjør noe de kjelden pleier å gjøre, nemlig at de holder tilbake eller holder skjult personopleysning om pågrepene for å hindre at det legger ut for å unngå at det skal komme hevnaksjoner mot familie. Men akkurat det at konflikten har spreadet seg til å gå utover familie og bekjente, det kan faktisk være med på å dempe konflikten i våre. Det var nylige en kjent svenskskriminolog som mente at det som nå skjer kan være for mye skjøl for harbarkakriminelle og at man når i grense, der dem skjøl har interesse å få ned konfliktnivået. Den vet jo at det dem holder på med en fare for seg selv, men også familien deres blir utsatt, så er det en annen sak. Og svenske medier har skrevet at flere har tatt kontakt med politiet for å få beskyttelse.

Så det kan jo være i tenk på at jeg grenser nådd,
og det tror jeg at denne kriminologen kan være med på å bryte voldsbiralen.
Men politiet frykter jo også at det kan gå den andre veien og at det blir en hevnsbiral.
Og det er ikke bare politiet i Sverige som frykter utviklingen,
for nå er det også ting som tyder på at det som skjer der er i ferd med å komme over grenser hit til Norge.

Utviklingen i Sverige de siste årene bekymrer det norsk politiet.

De siste årene gjennom tilgang til krypterte meldinger er jo at bonden er tettere enn det man kanskje trodde at det var.

Og at man er jo redd til at norske kriminelle skal begynne å bruke de samme metodene som skyter våpen og eksplosiver i Norge,
som man har sett eksempel på i Sverige.

Harry Astolt Nilsen, du er krimsjonalist her i Aftenbosten.

Hva er det politiet har funnet ut om den koblingen her fra disse krypterte meldingene?

De krypterte meldingene som politiet over hele Europa har fått tilgang til,
viser jo at bonden er mellom kriminelle i ulike land, er mye tettere enn det man kanskje har trodd.
De er avhengig av hverandre og de oppsøker hjelp fra ulike deler av verden.

Hvis de trenger for eksempel narkotika eller de trenger folk til å bygge våldsandninger som drap eller kidnappinger,

så tyder de til hjelp andre steder hvis de ikke klarer å finne det i de områdene de selv holder til.

En av de tingene krypt oss har funnet i materialet er at norske kriminelle har benyttet seg av svensk Torpedor,

og at man har sett forsøk på å locke kriminelle over til Sverige for at det skal bli begått kriminalitet mot dem der.

Man ser også i disse meldingene at de diskuterer hvor mye de skal betale for å kveste andre kriminelle.

En annen ting er hvor mye narkotika vi har i landet vårt.

På grunn av norgiske og grafiske plassering så kommer mesteparten av narkotikan landeveien via Sverige.

Det er ikke noe nytt.

Men da politiet så på antallet transporter som de kriminelle snakket om,

og sammenligne det med hvor mange 12-esen hadde tatt, så gikk det ikke opp.

Det betyr altså at de mener narkoinførselen til Norge er mye større enn man trodde.

I tillegg mener politiet de har funnet ut at svenske kriminelle bosetter seg i Norge,

og at gjengledere også opererer fra utlandet.

Haral betyr det at vi kan få en lignes situasjon som den vi ser i Stockholm nå her også,
med flere drap og familier som blir involveret.

Litt tyder på det akkurat nå, mener Kripos.

Det er en del store forskjeller mellom Norge og Sverige,

spesielt dette med integrering, og at man i Sverige har langt flere utsatt og områder,
kaldet gettor, hvis du vil.

I tillegg så har norsk politi klart å oppklare kriminalitet i mye større grad i Norge enn i Sverige.

Det har også en veldig forbyggende effekt,

at kriminelle vet at en del typer handlinger bruker politiet store ressurser på å oppklare.

[Transcript] Forklart / «Den kurdiske reven» tar svensk narkokrig til nye høyder

Men det er klart at norsk politi ser med bekymring på det som skjer i Sverige, og vi jobber hardt i neste årene for å hindre at vi opplever lignende tilstander som skyting med tomatvåpen uten form butikker, og bruker eksplosiver for å ta ut kriminelle motstandere.

Du har hørt en podcast fra Aftenposten.

Det var Ingeborg Mo og Harald Stolt Nilsen som forklarte gjengvålen i Stockholm.

Øystein Tronselig Drabløs har tatt opp lyd fra Hesselby,

og vi har også brukt lyd fra en privat overvåkningsvideo fra en av nabåne til eksplosjonen.

Ellers har det hørt lyd fra SVT, Aftonbladet, NRK og Moderaterna på YouTube.

Denne episoden er laget av produsent Jenny Fjælland og meg, David Vekoni.

Og resten av forklart er Synne Sørhor, Philip A. Johannesburg, Tron Odi Nuhanen, Olaf Egesvik og Anders B. Berg.